

Størstu inntøkurnar gjalda mest í grunnin, og øll fáa eins nógv út- aftur. Hetta er tí ein ógvuliga sosi- al skipan

hetta eru arbeiðstakararnir, so tað sigur seg sjálvst, at skuldi henda nýggja pensiónin verið fíggað av øktum skatti, vóru tað serliga løntakarar — tey lægri løntu — sum komu at gjalda ein alt ov stóran part enn tey gera við hesi skipanini. Eisini skal ein gera sær greitt, at eftir hesi skipanini verða tað tær stóru inntøkurnar, sum koma at gjalda mest inn, men øll fáa eins upphædd út aftur. Hetta er tí ein ógvuliga solidarisk skipan, sigur landsstýrismaðurin.

Byrjað í 1990

Hóast læggingið móguliga samtykkir uppskotið um arbeiðsmarknaðarpensiónina nú, merkt einki til hana fyrr enn í 1990. Tá tekur landsstýrið 1% frá arbeiðstakarunum og 1% frá løntakarunum. Hetta gevur 74 mill. í 1991 verður gjaldið hækkað til 1½% frá hvørjum og hetta gevur 11 mill. Hetta árið verður útgjaldið fyrst ferð. Tá fær hvør fólkapensjonistur 14.900 kr. afturat fólkapensjónini. Í 1992 verða aftur kravd 3%, sum eisini hetta árið gevur hvørjum pensjonistir 14.900 kr. Í 1992 og -94 verða kravd 4% inn og hetta gevur hvørjum pensjonisti 22.300 kr. Í 1995 og -96 verður farið upp á 5% og hetta gevur 30.000 kr., og í 1997 og framyvir verður farið upp á fult gjald, t.v.s. 3% frá hvørjum partinum og hetta gevur hvørjum pensjonisti 37.400 kr. afturat fólkapensjónini. Øll telini eru í 1988-krónum. Vilhelm Johannesen roknar við, at í 1999 verður útgjaldið til hvønn pensjonistin 44.900 kr. Hetta vil so aftur siga, at pensjónin verður gott og væl hin duplta av tí hon er í dag. Um hesi tøl fara at halda, og tað roknar landsstýrismaðurin við, verða Føroyar tað landið í Norðurlondum, sum hava tað næst hægstu pensjónina.

Vilhelm Johannesen sigur, at rindað verða 95% av tí, sum kemur inn. Tey 5%, sum eftir eru, geva eftir tiggju árum 433 mill. og hetta verður stovnsfæði hjá eftirlønargrunninum. Rentan hesi ári verður 136 milliónir. Ein triðingur av rentuni skal nýttast til fyrisiting, og restin kann so nýttast til

ymisk viðurskifti á arbeiðsmarknaðinum, eitt nú til skeiðvirksemi, at beta um arbeiðsumhvørvið, har skýndur einfalt og ódyrt at umsita, at øll eru við. Tað stendur einum og hvørjum fakfelagi frítt, um tey vilja verðveita sínar egnu grunnar ella taka teir av.

Verandi grunnar

Hesi seinastu árin hava fleiri fakfelag fingið sín egna eftirlønargrunn. Hvussu verður við hesum grunnum, nú hin almenni fer at virka?

Hetta uppskotið noktar ongum at hava sín egna eftirlønargrunn. Hinegin er treytin fyrri at fremja hetta uppskotið soleiðs, at tað verður einfalt og ódyrt at umsita, at øll eru við. Tað stendur einum og hvørjum fakfelagi frítt, um tey vilja verðveita sínar egnu grunnar ella taka teir av.

Ávirka lønarsamráðingarnar?

Tað verður m.a. ført fram, at hetta uppskotið kann ávirka komandi lønarsamráðingarnar. Er vandi ikki fyrri, at arbeiðstakarinn nú sigur, at løntakarinn longu hevur fingið 3% — tað skal hann tí hava minni í eini móguligari lønarhækking?

Hetta er sjálvandi ein vandi, og hesin vandi er hvørja ferð, vit lóggeva á arbeiðsmarknaðarøkinum. Vit hava t.d. fyrr í hesum valskeiðinum broytt lógina um fritíð við løn, hækkað fritíðina úr 4 í 5 vikur og hækkað fritíðarprosentíð samsvarandi. Hetta hava arbeiðstakarar sjálvandi ført fram, tá tingast hevur verið um løn. Sama hevur gjørt seg galdandi, tá arbeiðsvikan hevur verið styt. Tað er gjørt fleiri ferðir. Hetta hevur arbeiðstakarinn eisini ført fram við lønarsamráðing-
ar og teir fara helst eisini at gera tað í hesum ferinum.

Størsta framstig síðani fólkapensjónina

Vilhelm Johannesen heldur uppskotið um arbeiðsmarknaðarpensjónina hava sera stóran týdning. So stóran, at hetta er størsta framstig síðani vit í 1959 fingið lógina um fólka-, avlams- og einkupensjónina.

Tað hevur verið tosað bæði undan seinasta vali og eftir, um at skipa fyrri tvungnari uppsparing við tí endamáli at avmarka nýtsluna í samfelagnum, sum aftur skal avmarka innflutningin av vørum til Føroya. Hetta skuldi skipast soleiðs, at fólk skuldu gjalda eina ávísu prosent upphædd av inntøkuni, men hetta skuldi útgjaldast aftur fimm ár seinni, sigur Vilhelm Johannesen, sum er bangin fyrri, at tá hesir pengar vóru út

aftur goldnir, vildu teir farið til nýtslu, so litið hevði verið vunnið.

Uppskotið um arbeiðsmarknaðarpensjónina hevur landsbúskaparliga nógv betri fylgjur við sær. Hon er samstundis ein uppsparing. Pengar koma inn. Nakað verður sett til síðis og restin verður goldin út aftur til fólk, sum eru komin í eftirlønarlønd. Hesi nýta ikki pengar til ónyttfjaras. Tey nýta pengarnar til tað, sum neyðugt er, sigur Vilhelm.

Tá var friður við lít

Hvat sigur landstýrismaðurin til atfinningarnar, sum eru komnar fram um eftirlønarskipanina síðani arbeiðsmarknaðar-
tingið?

Tað er eitt sindur lógið, tá hugsað verður um landsstýrisskeiðið undan okkum, tá Pauli Ellefsen, táverandi lögmaður, hevði

arbeiðsmarknaðarmálini. Hesi árin varð ikki gjørt eitt einasta framstig á økinum. Vit fingið ikki ein einasta stav til lógarbroyting — ongan bata. Hetta landsstýrið hevur nú sitið í stívlaga try á og vit hava fingið eina nýggja lóg um fritíð við løn, fritíðin er longd og fritíðarprosentíð er hækkað. Vit hava broytt lógina um trygdargrunn veidumannanna, soleiðis at nú fáa øll, eisini arbeiðsfólk á fiskavirkjum og aðra staðir hava trygd fyrri at fáa alla sína løn endurgoldna úr grunninum, um arbeiðstakarinn kemur í gjaldforstrupulleikar. Og nú fáa vit lógina um arbeiðsmarknaðareftirløn. Arbeiðseftirlitið er útbýgt við deildum kring landið og vit fara at seta arbeiðslækna og arbeiðsumhvørvisráð er sett, men atfinningarnar hava ongan tíð verið størri enn nú, sigur Vilhelm.

Ert tú firtin av atfinningunum?

Nei, men eg havi ofta hugsað, um eg nú sat her og einki gjørdi, so kom neyvan nakar við nøkrum atfinningum.

Lórur tú teg um tað, sum tú hevur gjørt hesi trý árin?

Nei, so avgjørt ikki. Eg rokni við, at eftirtíðin fer at geva hesum arbeiðinum eitt betri skotsmál, sigur Vilhelm Johannesen.

tór-

Ger sjálvur móttakarar

Nasim Khalighey, sum er ættaður úr Afghanistan og seinastu átta árin hevur búið í Miðvági, roynir nú at fáa viðurkent ein part av arbeiði sínum sum framleiðslu. Hann ger móttakarar til parabolantennur. Nasim hevur søkt um at fáa tolllætta á teimum lutum, hann flytur inn at byggja móttakararnar av.

Í hált triðja ár hevur hann arbeitt við hesum og hevur gjørt 25 móttakarar. Onkrar teirra hevur hann selt til Danmarkar, onkrar til Svøríkis, men teir flestu eru seldir í Føroyum.

Nasim ivast ikki í, at tað kundi borið til at sett eina slíka framleiðslu í gongd. Hann kann gera móttakararnar nógv biligari, enn teir kunnu innflytast fyrri. Antennu og móttakara kann hann selja fyrri 11.500 krónur fyrri

uppseting.

Nasim hevur samstarvað við vinmann sín, sum eisini er radiomekanikari og býr í Onglandi. Enn hevur tað mestsum bara verið ítriv hjá honum at gjørt móttakararnar, men hann umhugsar at keypa útgerð, soleiðis at hann skjótari kann gera fleiri móttakarar. Sjálva antennuna loysir tað seg ikki at gera í Føroyum, heldur hann.

Fleiri parabolantennur hevur hann sett upp í landinum, eisini felagsantennur til heilar bygdir.

Sum er kunnu antennurnar taka átta ræsur, men til heystar byrjar ein nýggjur satelittur, Astra, at senda, og tá koma 14 ræsur afturat. Og tá skuldu móguleikarnir verið upp aftur størri at selt.

randi

Bilførari

Shell søkir eftir fólk at koyra tangabil.

Góðar arbeiðsumstøður og góð løn við ókeypis arbeiðsklæðum.

Nærri fæst at vita um starvið á tlf. 147 11.

Shell

Viðarnesi,
100 Tórshavn